

5270
Palme-Søndag 1846
1846

Grundtvigs prædikenmanuskripter fra 1845-46, fasc. 36,
udgivet januar 2010 af Lars Toftdahl Andersen
i Grundtvig-Byens digitale bibliotek med støtte fra
Tipsmidlerne (2001) og N.F.S. Grundtvigs Fond (2010).

8 ms, 5. april 1846

Palme-Søndag 1846

Hellige Gud-Fader! – Dit Ord er Sandhed! Dit Ord til os er Aand og Liv! – Troens Ord, som maa høres! ja, Himmelske Fader! lad Ordet, som Din Aand fører, opliver og besjæler, giennemtrænge, rense, styrke og oplyse os, saa Skriften kan i alle Maader opfyldes paa os til Taalmodighed og Trøst og omsider til evig Fryd og Glæde i Vorherres Jesu Christi Navn: Fadervor! Du, som er i Himlene!

Palme-Søndag, det er denne Dags Navn saa vide i Verden, som Christi Evangelium lyder, og saa har det været fra Arildstid, fordi Jerusalemets Indbyggere mødte Herren ved hans Indtog med Palmer i Hænderne, som Evangelisten *Johannes* melder, og han lærer os tillige, hvad der bevægede dem dertil og til det høie Hosianna-Raab, at det nemlig var den mageløse Seier, Vorherre *Jesus* nys i *Bethanien*, tæt ved Hovedstaden havde vundet over den grusomme Tyran i hele Verden, hans Seier over Døden, da han opvakke *Lazarus*, som havde ligget fire Dage i Graven og stank allerede. *Palme-Grenen* var nemlig i gamle Dage det berømteste Seierstegn, og skiøndt *Palmen* ikke synlig voxer i vore Skove, saa er den dog ved Evangeliet og Skriften blevet os alle bekiendt, ikke blot som et synligt Træ med en herlig Krone, der hører til de varmere Lande, men især som Billede paa det evige Seierstegn, som ogsaa vi er kaldte til at bære, naar

ogsaa vi, ved Troen paa Livets Fyrste, har vundet saa afgjort en Seier over Døden, at vore Legemer, om de end havde ligget fire Aarhundreder eller Aartusinder i Graven, dog skal staae op i Herlighed. Derfor sang vore Fædre, og Gud skee Lov! vi begynde ogsaa at synge med dem:

O mægtig Seierherre,
Som Fiendens hele Magt,
Dit store Navn til Ære,
Har under Fødder lagt!
Lær os at kæmpe saa,
At naar vor Strid har Ende,
Vi Palmen kan ihænde
Og Seiers-Kronen faae!

Ja, det er skedt af Herren, thi det er underligt for vore Øine, og bliver os underligere, jo mere vi tænke derover, at Navnene paa hvad vore Øine aldrig saa ei blot er blevet os mere bekiendte end mangt et Navn paa hvad vi daglig kunde see, men at de er blevet søde i vor Mund, lystelige for vort Hjerte, som *Palmens*, der saasnart Lyden kommer os levende for Øre, vinker os som et Himmelsk Seierstegn. Ja m. V. det kaldtes vist nok med Rette et stort Vidunder at de, som var alle Galilæer, kunde tale om Guds Størværk til alle Folk paa deres Modersmaal, og det Vidunder gientager sig, hvergang Christi Evangelium forkyndes levende for os paa vort Modersmaal, der ligger himmelvidt fra Galilæernes, men det er ikke mindre vidunderligt, at vi derved

Palme-Søndag 1846

har lært at see med Galilæernes Øine, ikke blot hvad de beskrive, thi det kan vi lære ved enhver god Fortælling, men hvad der ikke lader sig beskrive, hvad der kun svævede for deres Sjæls Øie, fordi de havde Aand til at finde og fryde sig ved de Himmelske Tings Billeder og Lignelse paa Jorden. Ja, at vi kan betragte baade *Palmen* og Alt herne- den med Galilæernes aandelige Øie, det er et stort Vidunder og det er opbyggeligt at tænke paa, baade fordi det vidner om, at deres Aand var i Sandhed Guds Aand, som

ene raader for Alles Øine og for alle Syner, og dernæst fordi Synet forvisser os om Apostel-Aandens Nærværelse, som er mægtig til at give os Deel med Apostlerne og alle de Hellige i Lyset, ja, har alt begyndt at give os det, da han lærde os at see med Apostlernes Øine hvad der forherliger vor Gud og Frelser paa Jorden og hvad der vinker Hans Troende i Himlen.

Derfor lad os ogsaa idag see med Apostlernes og Propheternes Øine, lad os i deres Aand betragte baade Palmen og Vinstokken og Olietræet, skøndt de To slet ikke og den Tredie kun sjelden og sygelig groer hos os! lad os betragte dem som Billeder paa hvad Gud alt har givet og daglig giver os, og paa hvad Han har lovet os, Han som kan ikke lyve og er lige trofast, lige god og miskundelig hver Morgen, ja i Tid og Evighed.

Palme-Søndag 1846

Vi veed det jo sagtens Alle at *Olietræet*, fordi Dets Frugt tjener legemlig baade til Lysning og Lindring, er i Propheters og Apostlers Mund et Billede paa Lys og Fred, og vi behøve blot at huske paa Noahs Due, der kom til ham med et *Olieblad* i sit Neb, for med Glæde at see, det skeer aandelig alle Dage i Herrens Huus, hvor Himlens Due kommer med et *Olieblad* fra Guds Paradis, som er det Fredens Evangelium, der ikke blot lindrer alle Smerter, men læger alle Hjertesaar, hvor dybe de saa er, og der fattes da kun, at vi ogsaa med Apostlernes Øie see det aandelige *Olietræ* plantet midt iblandt os, hvori vi alle levende kan og skal indpodes, som Apostelen Paulus skriver.

At det nu er ved *Daaben*, dette *Olietræ* er plantet som en Pil ved Bækkens Bredd, det kan vi see deraf, at al vor Delagtighed i Herren og Hans Forjættelser jo nødvendig beroer paa vor Optagelse i Hans Menighed og ydermere deraf at det er i *Daaben* vi anamme Syndernes Forladelse som er den sande Lægedoms Olie for Sjælen, og der Himlens Due med *Oliebladet*, der Guds Aand neddaler at hvile paa os, som paa Herren da Han steg op af Vandet, saa naar *Olietræet* alligevel ikke staaer lyslevende for os ved *Daaben*, til Lys og Lægedom, da kom det vel tildeels deraf, at Olien ikke meer, som fordem, til en Paamindelse derom bruges ved *Daaben*, men ogsaa uden det behøver Øret dog blot ved et levende Ord at ledes derhen, for at vi kan see det, og hvergang vi

siden høre om det grønne Olietræ plantet i Guds Huus, tænke med Taknemmelighed og Glæde derpaa, at vi ved Daaben ei blot er oplyste og salvede deraf, men indplantede deri til at bære Lysets og Fredens velsignede Frugt.

Palme-Søndag 1846

Vender vi os nu til *Vinstokken*, da staaer den os paa en vis Maade nærmere end *Olietræet*, ikke blot fordi vi kan see Ranker og Druer midt iblandt os, og fordi Vinens Brug og Misbrug er hos os langt almindeligere bekiendt end Oliens, nei, ikke blot derfor, men ogsaa fordi Vorherres *Jesu* Ord: Jeg er det sande *Vintræ*, og min *Fader* er *Vingårdsmanden*, har stadig forplantet sig hos os, og fordi *Vinen* i *Nadveren* har giennem flere Menneske-Aldere været et stort *Tvistens* Æble mellem *vore* Christne Fædre og dem, der enten vilde tage *Kalken* fra Menigheden eller borttage dens *Velsignelse*, som om den ikke virkelig var, men skulde kun betyde *Christi Blods Samfund* og *Fællesskab*.

Men *Ch. V.* besynderligt nok, at skjøndt vi naturlig kiende *Vinstokken* og dens *Frugt* langt bedre end *Olietræet* og *Palmen*, og skjøndt *Ordet* om det sande *Vintræ* er vort *Øre* langt mere bekiendt end *Ordet* om det grønne *Olietræ* i *Guds Huus*, og skjøndt endelig *Vinen* i *Nadveren* bestandig minder os om den dybe, hemmelighedsfulde *Sammenhæng* mellem det *Synlige* og det *Usynlige*, det *Legemlige* og det *Aandelige*, det *Himmelske* og det *Jordiske*, uagtet alt dette, er det dog gaaet os med

Palme-Søndag 1846

det *Prophetiske* og *Apostoliske Syn* for *Vinstokken*, som det saa let gaaer os i det daglige *Liv* med det *Smukke*, der nærmest omringer os, at *Vanen* gjør *Øiet* sløvt, saa vi blive det neppe vaer; thi vi har ikke blot over *Vinens* gruelige *Misbrug* i *Verden* været nær ved at glemme, at den dog naturlig er skabt og skikket til noget saare godt, til at oplive

Sindet og glæde Menneskets Hjerter, men under Striden om Vinens virkelige Deel i Nadverens Velsignelse, har vi næsten aldeles overseet dens Betydning, som det naturlige Billede paa *Liv* og *Glæde*, skøndt det er klart nok, at kun fordi den er det, har Herren opløftet den i Nadveren ved Siden ad Brødet, det naturlige Fødemiddel, ligesom han indlemmede det naturlige Renselses-Middel *Vandet*, i sin Daab, thi ogsaa her gælder Apostelens Ord, at det Aandelige er hos os ikke det Første, men først det Naturlige og saa det Aandelige.

Ja, behøvede vi noget yderligere Beviis paa, hvor skiødesløst vi aandelig har betragtet Vinstokken, da er ogsaa det tilstæde, thi spurgde Nogen os, *hvor* det sande Vintræ voxde i Guds Huus, da pegede vi jo ikke paa Herrens Bord, hvor han dog presser Druerne, men paa Daaben, hvor han renser Roden og indpoder os i Olietræet.

Men Ch. V. at nu denne Forseelse med Vinstokken var vor egen Skyld og ingenlunde Herrens eller Aan-

Palme-Søndag 1846

dens, det seer vi klarlig, naar vi vender os til *Palmen*, der naturlig er os det mest ubekjendte af de tre hellige Træer i Guds Paradis, og som ei bærer os Frugt heneden, der saaledes som Olien og Vinen kan stadfæste og besejle Synet, thi *Palmen* har desuagtet ved Herrens underlige Gierning i Aandens Kraft bestandig svævet for de Troendes Øie som det aandelige Seierstegn og Billedet af den himmelske Herlighed, saa vi maae høilig forundre os over og dybt skamme os ved, at Olietræet, som Herren har plantet ved Livets Kildevæld og lader udgyde sin Fedme over os i den Hellige Daab, og Vinstokken, som presser selv sine Druer til os ved Herrens Bord og indplanter sig derved i vor Barm, at de skulde enten tabes reent af Syne eller dog kun skimtes dunkelt som giennem Taagen.

Men naar det skeer, naar vi, høilig forundrede over, at vi kan see med de hellige Propheters og Apostlers Øine, fordi Aanden lærde dem at tale med vore Tunger, skamme os over, at vi hidtil kun daarlig benyttede os deraf, see da rører Herren ved vort aandelige Øie, saa der falder som Skiæl derfra, og vi see Alting klarlig, see ikke

længer Mennesker som Træer, men som Skabninger i Guds Billede og efter Hans Lignelse, og see selv i Træerne, hver med sin Sæd i sig efter sit Slags, Lignelser af dem, hvori Himlens rette Fugle synge, og i hvis Skygge vi skal fryde os evindeligt. Ja, vor Besøgs-Tid, om vi vil kiende den, det kan og

Palme-Søndag 1846

skal være en aandelig Oplysnings og Forklarings Tid, hvis Mage blev aldrig seet, og som blev kun forudseet af dem, der taledes om den tilkommende Herlighed, som Aanden gav dem at tale. Da skal vi ogsaa see, hvor nær det igrunden ligger os, hvad der ved første Øiekast synes langt borte som skrevet staaer: han er ikke langt borte fra Nogen af os, om vi ellers kan føle og finde ham, thi i ham leve og ere og røres vi, og det skal sees, at det allermest levende og glædeligt lader sig meddele i de jævreste og tydeligste Ord, hvad vi neppe troede, vi havde Ord til at betegne, som Herren siger: paa den samme Dag skal jeg ikke mere tale til eder ved Lignelser men reent ud forkynde min Fader.

Ja Vorherres *Jesu Christi* og vor *Fader*, Han, Hvis Væsen og Navn er Kiærligheden selv, Ham er det jo, som Christi Evangelium forkynder igrunden fra først til sidst, thi Ordet om Ham som elskede os saa, at Han hengav sin eenbaarne Søn, paa det hver den som troer paa Ham, ei skal fortabes, men have det evige Liv, dette er jo Kilden baade til *Olien* og *Vinen*, som læger og opliver de Halvdøde, der paa Veien til *Palmestaden* faldt iblandt Røvere, Hans Naades Ord det er jo Kilden til det Lys, Kiærlighedens Lys, som skaber Fred, og Kilden til det Liv, Kiærlighedens Liv, som skiænker Glæde, og Kilden til al den Herlighed, som skal aabenbares paa os, naar Seiren for evig er vundet over den sidste Fiende, som er Døden, Faderens Herlighed, som skal opfylde Hans Rige, om hvis Tilkommelse, vi daglig bede, og gjøre det soleklart for Aandens og Legemets sammensmeltede Øine, at Kiærlighed, som er Lovens Fylde og Fuldkommenheds Baand, det er ogsaa Seiervindersken over Døden og som bærer Palmen evindeligt, og udstraaler den himmelske Skiønhed i al sin Herlighed, som skrevet staaer: de Retfærdige skal skinne som Solen i min Faders Rige! Amen! I Vorherres *Jesu* Navn Amen!

